

Suhdannekatseaus

02 2020

Kuntarahoitus

Koronakriisin teollisuudelle aiheuttaman peräaallon voima ratkaisee Suomen toipumisnopeuden

KUNTARAOHITUS: SUOMEN TALOUDEN ENNUSTE, KESÄKUU 2020

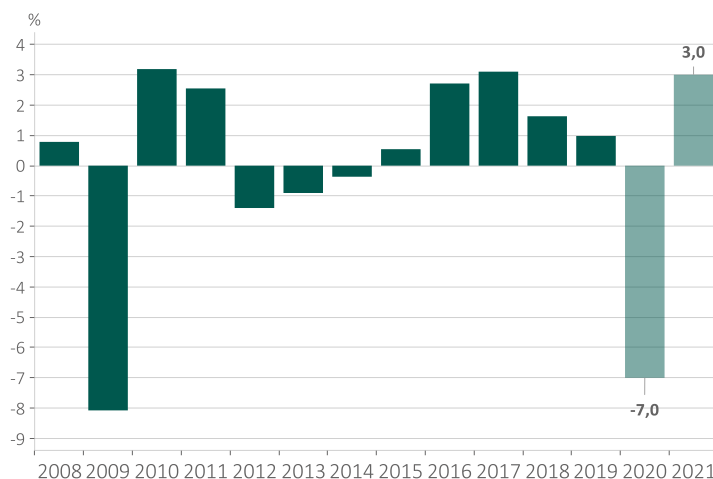
Määrän muutos, %		2019	2020e	2021e
Tarjonta				
	BKT	1,0	-7,0	3,0
	Tuonti	2,5	-10,0	3,0
Kysyntä				
	Yksityinen kulutus	1,5	-6,0	4,0
	Julkinen kulutus	-0,3	4,5	0,5
	Investoinnit	-1,1	-10,0	0,0
	Vienti	7,0	-14,0	5,0
Muut ennusteet*				
	Työttömyysaste (15-74v.)	6,7	8,5	9,0
	Kuluttajahintainflaatio	1,0	0,0	1,3

Värit: ennustetta nostettu/laskettu/säilynyt ennallaan

* ennuste vuosikeskiarvoina

Lähde: Tilastokeskus, Kuntarahoitus

Suomi, BKT-kasvu + Kuntarahoituksen ennuste 2020-2021

Koronavirus on aiheuttanut taloudessa poikkeuksellisen voimakkaan äkkipysähdyksen. Yleensä talouden sokkien vaikutukset välittyvät loppukysyntään asteittain ja viiveellä, kun esimerkiksi työttömyyden nousun vuoksi kulutusmahdollisuudet alkavat vähitellen heiketä. Koronapandemia sen sijaan on iskenyt suoraan reaali-talouden ytimeen estämällä kotitalouksien normaalin asioinnin kaupoissa, kahviloissa, ravintoloissa, hotelleissa ja muissa palveluissa. Koska kuluttajia lähellä oleva palvelusektori on tyypillisesti työvoimavaltaista, työllisyyden heikkeneminen on monissa maissa ollut historiallisen nopeaa.

Isku kotitalouksien loppukysyntään tulee vaikuttamaan talouden arvoketjuihin hyvin laajasti. Käynnissä on poikkeuksellisen samanaikainen maailmantalouden pikataantuma, joka ohentaa nopeasti myös kuluttajista etäämmällä olevien yritysten tilauskirjoja.

Taantuman kesto ja voimakkuus määrittelevät, miten paljon pankit joutuvat lopulta sulattamaan koronasta johtuvia luottotappioita. Keskuspankkien elvytystoimet ovat kuitenkin tällä kertaa olleet erityisen nopeita ja mittavia, mikä on luonut rahoitusjärjestelmään merkittävää likviditeettipuskuria uuden finanssikriisin estämiseksi.

Ennuste-epävarmuus yhä suurta – elpymisnopeus voi yllättää myös positiivisesti

Vaikka talouden kokemasta ensi-iskusta on jo melko hyvä käsitys, tulevaisuuteen liittyy monia suuria kysymysmerkkejä: Miten pitkään kuluttajien varovaisuus jatkuu, kuinka paljon pitkäaikaistyöttömyys kasvaa, miten suuria uudistuspaineita talouden tuotantorakenteeseen kohdistuu, kärjistyvätkö poliittiset riskit Euroopassa ja suurvaltojen välillä, kiihtyykö kauppasota ja niin edelleen.

Koronakriisi on kuitenkin sikäli hyvin erityislaatuinen talous-sokki, että sen juurisyy ei ole talouden epätasapainoissa vaan viruksessa. Pandemian saaminen uskottavasti hallintaan – esimerkiksi tehokkaan rokotteen tai lääkkeen avulla – voisi nopeasti muuttaa talouden näkymän huomattavasti positiivisemmaksi. Riskinä luonnollisesti pandemian pitkittyminen, jolloin yritysten ja kotitalouksien taseet voivat päästä heikentymään niin paljon, että yksityistalouksien investointi- ja kulutuskyky pitkäkestoisesti vaurioituu.

Elvytyksen kaava on yksinkertainen, mutta vaikea toteuttaa

Talouden elvytyksen peruskaava on suhteellisen yksinkertainen: epidemian akuutissa vaiheessa kannattaa investoida 1) terveyskriisin tehokkaaseen torjuntaan sekä 2) tuotantokyvyn ylläpitoon. Kun talouden aktiviteetti alkaa palautua, 3) yksityisen kysynnän ja työllisyyden toipumista on todennäköisesti vielä tuettava julkisella elvytyksellä.

Riittävät investoinnit hoitokapasiteetin nostoon, lääke- ja rokotetutkimukseen, suojarusteisiin sekä tartuntaketjujen jäljitykseen ovat erittäin tärkeitä. Vaikka tehokasta rokotetta ei nopeasti saataisikaan, minimivaihtoehtona on oppia elämään viruksen kanssa niin, ettei joukkoeristystoimia enää tarvittaisi ja että kotitalouksien luottamus voisi vahvistua.

Talouden tuotantokyvyn ylläpito edellyttää terveiden yritysten tukemista koronakriisin yli. Tukitoimien oikea viritys on kuitenkin vaikea tehtävä, koska vielä ei tiedetä, miten pitkään tukea tarvitaan ja kuinka voimakkaasti teollisuuden tukitarpeet tulevat kasvamaan. On myös hankala arvioida, miten pysyvästi yritysten toimintaympäristö ja kuluttajien käyttäytyminen ovat muuttuneet: terveen yritystoiminnan edellytykset ovat voineet muuttua.

Sulkutoimien aikana monissa maissa kotitaloudet ovat kasvattaneet säästöpuskureita. Talouden toipuessa patoutunutta kulutushalua voi purkautua, jolloin joillakin toimialoilla kysyntä saattaa elpyä tarjontaa ripeämmin. Tällöin myös paikallisia hinnannousupaineita voi syntyä. Sopeutumisjaksolla julkisen kysyntäelvytyksen kanssa kannattaakin olla tarkkana. Elvytyksen pääpaino on syytä pitää julkisissa investoinneissa, jotka tukevat pitkävaikutteisesti talouden kasvupotentiaalia.

Koronakriisin vaikutukset Suomen talouteen

Koronaviruksen ensivaiheen talousvaikutukset ovat Suomessa jäämässä jonkin verran Keski-Eurooppaa pienemmiksi. Ennakoivasti toteutettujen rajoitustoimien ansiosta epidemiatilanne on meillä pysynyt verrattain rauhallisena eikä äärimmäisiin sulkutoimiin ole tarvinnut turvautua. Hoitokapasiteetin riittävyys ei ole Suomessa ollut missään vaiheessa uhattuna. Myöskään Suomen talouden tuotantorakenne ei ole ollut liikkumisrajoitusten suhteen aivan yhtä haavoittuvainen kuin monissa muissa kehittyneissä maissa.

Teollisuuteen iskevä peräaalto on Suomen kannalta kriittisin vaihe

Suomen talouskehityksen kannalta erityisen merkityksellinen kysymys on, miten pahasti ja pitkäkestoisesti koronakriisi hyydyttää globaalin investointikysynnän. Monen teollisuusyrityksemme liiketoiminta kiinnittyy investointitavaroita tuottaviin kansainvälisiin arvoketjuihin.

Pelkona jälleen on, että kilpailijamaissa tuotantokustannukset tarvittaessa joustavat Suomea nopeammin, jolloin suhteellinen kilpailukykyämme heikkenee ja menetämme markkinaosuuksia. Toisin kuin paikallisessa kuluttajapalvelutuotannossa, teollisuudessa kilpailukenttä on globaali ja heikentynyt kilpailukyky voi johtaa pitkäkestoisiin ja jopa pysyviin tuotantomenetyksiin.

Talouden pohjalle syöksyttiin nopeasti, ylös kiipeäminen kestää pidempään

Kuntarahoituksen Suomen talouden ennustelaskelma perustuu skenaarioon, jossa tuotannon pohja ohitettiin kuluvan vuoden huhti–toukokuussa. Rajoitustoimien purkaminen elvyttää hiljalleen kulutuskysyntää jo toisen vuosineljänneksen loppua kohden. Koronan vaikutukset teollisuuteen kuitenkin levittäytyvät pidemmälle ajalle ja painottuvat vuoden 2020 jälkipuoliskolle. Pisimpään alavireisyys jatkuu investoinneissa. Rakennusinvestointien volyymissa pohja ohitetaan vasta ensi vuonna.

Yksi ennustelaskelman keskeinen taustaoletus on, että talouden äkkipysähdykseen johtavilta voimakkailta sulkutoimilta jatkossa vältytään. Mikäli uusia epidemia-aaltoja tulee, viruksen leviäminen kyetään torjumaan pääosin kohdennetuilla erityistoimilla eikä uusia, koko maata koskevia joukkorajoituksia tarvita. Tartuntaketjujen tehokkaalle jäljittämiselle on Suomessa hyvät perusedellytykset: asukastiheys on alhainen ja kansalaiset noudattavat kuuliaisesti annettuja ohjeita.

Arvioimme Suomen bruttokansantuotteen supistuvan vuonna 2020 7 prosenttia. Ensi vuonna BKT kasvaa arvioimme mukaan 3 prosenttia yksityisen kulutuksen ja ulkomaankaupan vedolla.

Korona iskee ensin kaupunkeihin

Koronakriisi iskee akuutisti voimakkaimmin kaupunkeihin, koska niissä elinkeinorakenne on erityisen palveluvaltainen ja rahoituspohja nojaa pääosin omiin verotuloihin. Vaikutus kuitenkin leviää valtionosuuksien tasausjärjestelmän kautta myös pienempiin kuntiin ensi vuodesta alkaen. Jo entuudestaan vaikeassa taloustilanteessa olleiden kuntien talouteen korona aiheuttaa siten uuden iskun, josta toipuminen on entistä vaikeampaa.

Myös kuntayhtymien vuosikate on heikentynyt selvästi, koska elektiivisen hoidon lykkäämisten kautta sairaanhoitopiireissä on jäänyt tuottoja saamatta. Samaan aikaan koronavirukseen varautuminen on lisännyt kustannuksia merkittävästi.

Pitkällä aikavälillä kuntatalouden kestävyteen voimakkaimmin vaikuttavat megatrendit ovat kuitenkin ikääntyminen ja kaupungistuminen, ja niihin pandemian vaikutukset lienevät kaikista huolimatta vähäisiä. Muuttotappiokuntien osalta nämä trendit heikentävät talouden pitkän aikavälin kestävyyttä, mikä vahvistaa kuntarakenteen muutostarvetta harvenevan asutuksen seuduilla.

Kuntarahoituksen suhdannekatsauksesta vastaa yhtiön pääekonomisti, valtiotieteiden tohtori Timo Vesala. Vesalan näkemyksiin ajankohtaisista talousaiheista voi tutustua suhdanne- ja markkinakatsausten lisäksi myös Kuntarahoituksen Huomisen talous -podcastissa. Podcast löytyy Kuntarahoituksen verkkosivuilta, iTunesista, Spotifysta ja Soundcloudista.